

ΒΗΠΣ 90

**Ένα ηλεκτρονικό πρόγραμμα αυτοματοποίησης βιβλιοθηκών
Από Σάββα Πετριδη, Επιθεωρητή Βιβλιοθηκών**

Το ΒΗΠΣ 90 (Βιβλιοθηκονομικό Ηλεκτρονικό Πληροφοριακό Σύστημα) είναι ένα πρόγραμμα κομπιούτερ το οποίο αποτελείται από μια σειρά επί μέρους προγράμματα (Modules) τα οποία έχουν τη δυνατότητα είτε να λειτουργούν ανεξάρτητα το ένα από το άλλο είτε να συνδέονται μεταξύ τους και να συνθέτουν ένα ενιαίο δυναμικό πρόγραμμα που καλύπτει όλο το φάσμα των εργασιών μιας βιβλιοθήκης ή δικτύου βιβλιοθηκών.

Το ΒΗΠΣ 90 είναι προϊόν μιας γόνιμης συνεργασίας μεταξύ της Κυπριακής Τράπεζας Αναπτύξεως, της Μηχανογραφικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών και του Επιθεωρητή Βιβλιοθηκών του Υπουργείου Παιδείας.

Για να ικανοποιεί όλα τα είδη των βιβλιοθηκών και τις διαφορετικές ανάγκες τους το ΒΗΠΣ 90 είναι κατασκευασμένο να λειτουργεί με ένα από τα τέσσερα κύρια λειτουργικά συστήματα: MS-DOS, ZENIX, UNIX και VMS. Ακόμη και σ' ένα προσωπικό μικρό κομπιούτερ με MS-DOS το ΒΗΠΣ 90 προσφέρει πλήρη δυνατότητα όχι μόνο μόνης αλλά και ομαδικής χρήσης και σε κάθε βιβλιοθηκονομικό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει πως το ΒΗΠΣ 90 μπορεί να εξυπηρετήσει από μια μικρή μέχρι μια μεγάλη βιβλιοθήκη ή ένα δίκτυο βιβλιοθηκών δυναμικότητας μέχρι 10,000 βιβλιοθήκες.

Ένας κεντρικός Η.Υ μπορεί να εξυπηρετεί μια ή περισσότερες βιβλιοθήκες χωρίς να δυσκολεύει η απόσταση μεταξύ τους. Στο κεντρικό κομπιούτερ είναι αποθηκευμένοι οι φακέλλοι όλων των βιβλιοθηκών του δικτύου ΒΗΠΣ 90. Κάθε μια απ' αυτές τις βιβλιοθήκες, εκτός του ότι μπορεί να χειρίζεται τους δικούς της φακέλλους, συνάμα έχει μέσω ενός τερματικού, την ευχέρεια να βλέπει το περιεχόμενο αλλά και να έχει ακόμη περιορισμένη προσιτότητα στους φακέλλους των άλλων βιβλιοθηκών του συστήματος.

Με τον τρόπο αυτό το ΒΗΠΣ 90 προσφέρει ανά πάσα στιγμή σε κάθε βιβλιοθήκη του συστήματος όχι μόνο εκσυγχρονισμένους καταλόγους, του δικού της υλικού αλλά και ονομαστικούς και θεματικούς όλων των βιβλιοθηκών του συστήματος, διευκολύνοντας έτσι τη μεταξύ τους συνεργασία τόσο στην επιλογή και καταλογογράφηση του υλικού τους όσο και στον αλληλοδανεισμό και αλληλοπληροφόρηση.

Για παράδειγμα ο βιβλιοθηκάριος μιας βιβλιοθήκης του συστήματος δε θα έχει ανάγκη να ταξινομήσει και καταλογογραφήσει ένα βιβλίο που ήδη έχει ταξινομηθεί και καταλογογραφηθεί από μια άλλη αδελφή βιβλιοθήκη. Εκείνο που θα έχει να κάνει μόνο είναι να προσθέσει το δικό του τοπογραφικό αριθμό, ένδειξη ότι το υλικό αυτό υπάρχει και στη δική του βιβλιοθήκη. Εδώ πρέπει να αναφερθεί πως μια ακόμη σημαντική δυνατότητα που προσφέρει το ΒΗΠΣ 90 στον τομέα της ταξινόμησης - καταλογογράφησης είναι η ευχέρεια που δίνεται σε κάθε βιβλιοθήκη να προσθέτει στην περιγραφή του δικού της αντιτύπου ενός συγκεκριμένου υλικού πληροφορίες που επαυξάνουν ή αντικαθιστούν εκείνες που δίνονται στα αντίτυπα του ίδιου υλικού που κατέχουν οι άλλες αδελφές βιβλιοθήκες. Με τον τρόπο αυτό οι ειδικές ανάγκες κάθε βιβλιοθήκης εξυπηρετούνται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο χωρίς να επηρεάζεται η μεταξύ τους συνεργασία.

Επίσης ένας χρήστης μπορεί από οποιαδήποτε βιβλιοθήκη του συστήματος να ερευνήσει το συλλογικό κατάλογο του συστήματος για ένα συγκεκριμένο βιβλίο ή άλλο υλικό και να βρει ποια ή ποιες βιβλιοθήκες το έχουν και ακόμη αν αυτό είναι διαθέσιμο για δανεισμό ή είναι ήδη δανεισμένο σε άλλο χρήστη, οπότε θα μπορεί να το κρατήσει για να το δανεισθεί όταν θα επιστραφεί στη βιβλιοθήκη.

Η βιβλιογραφική περιγραφή στο ΒΗΠΣ 90 είναι βασισμένη στα διεθνή πρότυπα. Τόσο η σειρά των στοιχείων και των περιοχών όσο και τα σημεία στίξης της αναγραφής είναι σύμφωνα με τα σχετικά ISBD. Σε περίπτωση που κάποια βιβλιοθήκη δεν θέλει πολλή λεπτομέρεια στις βιβλιογραφικές αναγραφές τότε αυτό μπορεί να το επιτύχει απλώς με το να μη εισάγει κατά την ώρα της καταλογογράφησης αυτές τις λεπτομέρειες. Η προσκόλληση στα διεθνή πρότυπα βοηθά και αυτούς ακόμη τους βιβλιοθηκάρχους που δεν έχουν επαρκείς γνώσεις καταλογογράφησης να χρησιμοποιούν με ευχέρεια το σύστημα και να παράγουν σωστές βιβλιογραφικές αναγραφές συμβατές με τις αναγραφές MARC (Machine Readable Cataloguing) και τις MABI (Maschinenless Austauschformat fur Bibliotheken) οι οποίες χρησιμοποιούνται στις αγγλόφωνες και γερμανόφωνες χώρες της Ευρώπης αντίστοιχα.

Το ΒΗΠΣ 90 έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει με την επιθυμητή προτεραιότητα οποιαδήποτε γλώσσα και για σκοπούς στατιστικής να προσδιορίσει εκτός από τη γλώσσα ή διάλεκτο το γεωγραφικό χώρο, το επάγγελμα, τη συχνότητα, τη μορφή και το υλικό. Αυτό επιτυγχάνεται με τη βοήθεια των κοινών κωδικών όπως κάτι παρόμοιο

χρησιμοποιείται και από το Δεκαδικό Σύστημα Ντιούι με τις κοινές κατηγορίες (Standard Subdivisions).

ΚΟΙΝΟΙ ΚΩΔΙΚΟΙ

1. Βιβλιοθήκες.
2. Γλώσσες.
3. Επαγγέλματα.
4. Υλικά.
5. Συχνότητα περιοδικών εκδόσεων.
6. Γεωγραφικοί χώροι.
7. Μορφές παρουσίασης

Εφόσο, για παράδειγμα, η επίσημη γλώσσα του κράτους μας και της πλειονότητας των χρηστών των βιβλιοθηκών μας είναι η Ελληνική, φυσικό είναι ν' απαντούμε στις ερωτήσεις τους προτάσσοντας το υλικό που είναι γραμμένο στην Ελληνική γλώσσα και ύστερα ν' ακολουθεί το υλικό σε άλλες γλώσσες και πάλι με την επιθυμητή σειρά.

Αυτό το ΒΗΠΣ 90 το επιτυγχάνει τοποθετώντας την Ελληνική γλώσσα πρώτη στον κατάλογο των κωδικών αριθμών για τις γλώσσες δίνοντας της έτσι πρώτη προτεραιότητα.

Ενώ με τη χρήση του αλφαβήτου η Ελληνική θ' ακολουθούσε την Αγγλική, Αραβική κ.α.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Όπως αναφέρθηκε στην αρχή το ΒΗΠΣ 90 αποτελείται από μικρότερα προγράμματα τα οποία όλα μαζί καλύπτουν όλες τις βιβλιοθηκονομικές λειτουργίες μιας βιβλιοθήκης ή ενός δικτύου βιβλιοθηκών.

Αυτά τα προγράμματα είναι:

- Παραγγελία-αγορά υλικού
- Καταλογογράφηση (εισαγωγή-ταξινόμηση) μονογραφιών σε χαρτί

ή άλλο υλικό.

- Καταλογογράφηση (εισαγωγή-ταξινόμηση) περιοδικών εκδόσεων σε χαρτί ή άλλο υλικό.
- Λέξεις - κλειδιά.
- Δανεισμός.
- Ανάκληση δεδομένων σε απλή μορφή
- Ανάκληση και εκτύπωση δεδομένων σε μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ-ΑΓΟΡΑ ΥΛΙΚΟΥ

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

1. Κατάλογος υλικού προσφοράς
2. Αξιολόγηση Προσφορών.
3. Καταχώρηση Παραγγελίας (με βάση κατακυρωθείσα προσφορά)
4. Καταχώρηση Παραγγελίας (απευθείας)
5. Παραλαβή Υλικού.
6. Κατάλογος Προμηθευτών.
7. Κατάλογος Δωρητών.

Αυτό το πρόγραμμα προσφέρει πλήρεις διευκολύνσεις για την παραγγελία του υλικού είτε απευθείας είτε μέσω διαγωνισμού. Το σύστημα δίνει αρχείο παραγγελιών, αρχείο προμηθευτών, αξιολόγηση διαγωνισμού και έλεγχο εκτέλεσης παραγγελιών.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΓΡΑΦΗΣΗ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ (Σε χαρτί ή άλλο υλικό)

1. Βιβλιογραφική Αναγραφή.
2. Συντήρηση Αρχείου Τίτλων

ΚΑΤΑΛΟΓΟΓΡΑΦΗΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. Βιβλιογραφική Αναγραφή.
2. Συνδρομές.
3. Κυκλοφορία.
4. Καταχώρηση τευχών.
5. Βιβλιοδέτηση.

Τα δυο παραπάνω προγράμματα είναι η καρδιά του ΒΗΠΣ 90. Παρέχουν τη δυνατότητα της εισαγωγής, ταξινόμησης και περιγραφής στον επιθυμητό βαθμό κάθε υλικού που αποκτά η βιβλιοθήκη. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται η βάση των δεδομένων η οποία συνδέεται με όλα τα άλλα προγράμματα. Η δομή επιτρέπει να εκφρασθεί κάθε είδους σχέση μεταξύ των δεδομένων και γι αυτό τα δυο αυτά προγράμματα μπορούν να λειτουργούν με τον τρόπο που βολεύει κάθε χρήστη. Περιέχουν μηχανισμούς για τη δημιουργία, διόρθωση αναθεώρηση, ανάκληση και ακύρωση βιβλιογραφικών αναγραφών κάθε είδους υλικού.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

ΑΡΧΕΙΟ ΛΕΞΕΩΝ - ΚΛΕΙΔΙΩΝ

1. Συντήρηση Θησαυρού Λέξεων - Κλειδιών.
2. "Βλέπε" Παραπομπές.
3. "Βλέπε επίσης" Παραπομπές.

Το πρόγραμμα αυτό δημιουργεί το θησαυρό από Λέξεις-Κλειδιά ή θεματικές επικεφαλίδες που εισάγονται στο πρόγραμμα κατά την καταλογογράφηση. Άρα ο θησαυρός δεν είναι ανάγκη να εισαχθεί εκ των προτέρων αλλά εμπλουτίζεται αυτόματα κατά την καταλογογράφηση. Προσφέρεται επίσης μηχανισμός για παραπομπές "Βλέπε" ή "Βλέπε επίσης".

ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

1. Αρχείο Χρηστών.
2. Αρχείο Δανεισμού υλικού.
3. Αρχείο Επιστροφών.
4. Αρχείο Ανανεώσεων.
5. Αρχείο Κρατήσεων.
6. Παράμετροι Δανεισμού.

ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Το πρόγραμμα του δανεισμού είναι πλήρως συνδεδεμένο με το πρόγραμμα της Καταλογογράφησης. Δίνεται αρχείο χρηστών που προσφέρει ευχέρεια ταξινόμησης τους σε επαγγέλματα και ενδιαφέροντα (SDI), χρονική διάρκεια δανεισμού, πρόστιμα, παραχωρήσεις.

Άλλα χαρακτηριστικά είναι οι κρατήσεις, οι ανανεώσεις, ο κατάλογος καθυστερούντων, η εγγραφή μελών και οι στατιστικές δανεισμού.

ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (σε απλή μορφή)

1. Κωδικοί Βιβλιοθηκών.
2. Κωδικοί Γλωσσών.
3. Κωδικοί Επαγγελμάτων.
4. Κωδικοί Υλικών.
5. Κωδικοί Συχνότητας Περιοδικών Εκδόσεων.
6. Κωδικοί Γεωγραφικών Χώρων.
7. Κωδικοί Μορφών.
8. Κωδικοί Παραμέτρων δανεισμού υλικού.
9. Θησαυρός Λέξεων-Κλειδιών.
10. Κατάλογοι Μελών
11. Κατάλογοι Κρατήσεων.
12. Κατάλογος Δανεισμού Υλικού.
13. Κατάλογος Μονογραφιών από χαρτί ή άλλο υλικό.
14. Κατάλογος Περιοδικών Εκδόσεων.
15. Κατάλογος Τευχών Περιοδικών Εκδόσεων.
16. Κυκλοφορία Περιοδικών.
17. Σφαιρική ανακλήση με λέξεις κλειδιά.

ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (σε μεγαλύτερη λεπτομέρεια)

1. Κωδικοί Βιβλιοθηκών.
2. Κωδικοί Γλωσσών.
3. Κωδικοί Επαγγελμάτων.
4. Κωδικοί Υλικών.
5. Κωδικοί Συχνότητας Περιοδικών Εκδόσεων.
6. Κωδικοί Γεωγραφικών Χώρων.
7. Κωδικοί Μορφών.
8. Κωδικοί Παραμέτρων δανεισμού υλικού.
9. Θησαυρός Λέξεων-Κλειδιών.
10. Κατάλογοι Μελών.
11. Κατάλογοι Κρατήσεων.
12. Κατάλογος Δανεισμού Υλικού.
13. Κατάλογος Μονογραφιών από χαρτί ή άλλο υλικό.
14. Κατάλογος Περιοδικών Εκδόσεων.
15. Κατάλογος Τευχών Περιοδικών Εκδόσεων.
16. Κυκλοφορία Περιοδικών.
17. Σφαιρική ανακλήση με λέξεις κλειδιά.

Και τα δυο αυτά προγράμματα είναι πλήρως συνδεδεμένα με τα υπόλοιπα προγράμματα του ΒΗΠΣ 90. Είναι από τα πλέον δυναμικά προγράμματα του συστήματος και εντυπωσιάζουν με την ποικιλία των σημείων πρόσβασης και την ταχύτητα που παρέχουν στο χρήστη για ανάκληση πληροφοριών. Για παράδειγμα οι μονογραφίες μπορούν ν' ανακληθούν με μια ή περισσότερες προσβάσεις, όπως φαίνεται στο παράδειγμα των μονογραφιών που ακολουθεί:

ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

1. Κατά αύξοντα αριθμό αντιτύπου.
2. Κατά αριθμό τίτλου.
3. Κατά τίτλο
4. Κατά όνομα ή ψευδώνυμο Συγγραφέα.
5. Κατά θέμα (λέξεις-κλειδιά)
6. Κατά τοπογραφικό αριθμό.
7. Κατά ISBN.
8. Κατά Εκδότη
9. Κατά Γλώσσα
10. Κατά Βιβλιοθήκη.
11. Κατά Υλικό κατασκευαστή.
12. Κατά Τίτλο σειράς.
13. Κατά ISSN σειράς.
14. Κατά Μορφή παρουσίασης.
15. Κατά Γεωγραφικό χώρο έκδοσης.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Εισδοχή στο ΒΗΠΣ 90 χρειάζεται το ορθό σύνθημα.

Τα συνθήματα είναι αποθηκευμένα στη βάση των δεδομένων και δεν φαίνονται στην οθόνη.

Για να διασφαλισθεί η ακεραιότητα των δεδομένων το σύστημα απαιτεί εξουσιοδότηση για εισδοχή σε υποδιαιρέσεις του συστήματος. Για παράδειγμα το κοινό δεν έχει τη δυνατότητα να οβήσει ή ν' αλλάξει δεδομένα ή ακόμη να χρησιμοποιήσει ευαίσθητες περιοχές του προγράμματος. Οι βιβλιοθήκες επίσης ενός δικτύου δεν μπορούν να απαλείψουν ή να διαφοροποιήσουν τους Κοινούς Κωδικούς του συστήματος.

ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

Οι σαφείς οδηγίες που εμφανίζονται στην οθόνη σε κάθε επίπεδο καθοδηγούν το χρήστη και ελαττώνουν την ανάγκη για εκπαίδευση.

Η δυνατότητα που προσφέρεται επίσης στο χρήστη να έχει αυτόματη πρόσβαση σε άλλα μέρη του συστήματος μέσω του μηχανισμού διευκόλυνσης (@) κάνει το χειρισμό του ΒΗΠΣ 90 εύκολο και ευχάριστο.

Το ΒΗΠΣ 90 είναι βασισμένο πάνω στη βιβλιοθηκονομική γνώση και την πολύχρονη πρακτική πείρα. Είναι κατάλληλο για όλα τα είδη των βιβλιοθηκών: Πανεπιστημιακές, Εθνικές, Λαϊκές και Ειδικές. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μηχανογράφηση ενός μεγάλου συστήματος βιβλιοθηκών ή να εξυπηρετεί τις ανάγκες μιας οποιασδήποτε μικρής βιβλιοθήκης.

Ευχαριστώ